

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa R. D.

przeciwko X. D.

o zobowiązanie do przedstawienia spisu przedmiotów wchodzących w skład masy majątkowej stanowiącej ustawową wspólność małżeńską,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 listopada 2021 r.,

na skutek przedstawienia przez Sąd Rejonowy w R.

akt sprawy o sygn. XI C [...],

celem przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 4 sierpnia 2021 r. Sąd Rejonowy w R. zwrócił się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 441 k.p.c., wskazując, iż powódka w sprawie jest sędzią tutejszego Sądu, z którą utrzymują oni kontakty zawodowe, a w przypadku niektórych sędziów także relacje towarzyskie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 i 2 k.p.c. sąd właściwy do rozpoznania sprawy może wystąpić do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu, jeśli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Z uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego w R. w niniejszej sprawie nie wynika, aby jej okoliczności uzasadniały zastosowanie art. 44¹ k.p.c. Brak jest rzeczywistych podstaw, które pozwalałyby uznać, że rozpoznanie sprawy przez Sąd Okręgowy w S. może naruszać dobro wymiaru sprawiedliwości. Za przekazaniem sprawy do rozpoznania sądowi równorzędnemu mogą przemawiać wyłącznie okoliczności, które prowadzą do przeświadczenia, że postrzeganie sądu jako organu bezstronnego jest zagrożone. Samo wykonywanie zawodu (orzekanie) w tym samym sądzie nie jest przesłanką uzasadniającą zastosowanie art. 44¹ k.p.c. Przeciwno uznaniu, iż spełniona została w tym przypadku przesłanka dobra wymiaru sprawiedliwości przemawia fakt, iż w świetle orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka należy zakładać profesjonalizm i etyczne postępowanie sędziów rozpoznających sprawę. Istnienie i utrzymywanie normalnych kontaktów zawodowych (koleżeńskich) między sędziami wykonującymi obowiązki w tym samym sądzie jako takie nie wywołuje obiektywnie uzasadnionych obaw co do braku ich bezstronności (wyrok ETPC z 30 stycznia 2020 r. w sprawie Franz przeciwko Niemcom, nr 29295/16. § 66). Przeciwny wniosek powinien być uzasadniony co najmniej obiektywnymi wątpliwościami strony (tzw. doktryna postrzegania, ang. *the appearance of independence and impartiality*). Wymaga tego założenie niezależności i obiektywnej bezstronności (ang. *the requirement of independence and objective impartiality*, zob. też wyrok ETPC z 6 listopada 2018 r. w sprawie *Ramos Nunes de Carvalho e Sá przeciwko Portugalii* [Wielka Izba], nr 55391/13, §§ 154-156).

Przeciwno możliwości uwzględnienia wniosku w niniejszej sprawie przemawia również wyjątkowy charakter regulacji zawartej w art. 44¹ k.p.c. Z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP wynika prawo do rozpatrzenia sprawy przez właściwy sąd, z czego wywodzić można zasadę uregulowania właściwości sądu w sposób uprzedni i abstrakcyjny, a nie określenia jej *ad hoc*, na podstawie indywidualnej decyzji sądu lub innego organu.

W uzasadnieniu nie wskazano, czy oświadczenia o wyłączeniu złożyli wszyscy sędziowie Sądu Rejonowego w R., to zaś stanowi przeszkodę dla uznania, iż nie ma możliwości rozpoznania pozostałych wniosków (oświadczeń) sędziów orzekających w tutejszym Sądzie na zasadach ogólnych. Należy jednak przypomnieć, że w świetle dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego generalnie uznaje się za nieuzasadnioną praktykę polegającą na zbieraniu od wszystkich sędziów danego sądu wyjaśnień w trybie art. 52 § 2 k.p.c. Zgodnie z poglądem wyrażonym w uchwale Sądu Najwyższego z 26 lipca 2019 r. (I NOZP 1/19, OSNKN 2020, nr 1 poz. 1), który Sąd Najwyższy podziela, wniosek o wyłączenie sędziego niewyznaczonego do rozpoznania sprawy jest niedopuszczalny i podlega odrzuceniu bez składania przez sędziego oświadczenia, o jakim mowa w art. 52 § 2 k.p.c., przy czym sędzia objęty takim wnioskiem o wyłączenie, może zasiadać w składzie sądu rozpoznającego ten wniosek. Nie zachodzi tym samym konieczność zbierania oświadczeń od wszystkich sędziów Sądu Okręgowego oraz przeszkoda do szybkiego rozpoznania wniosku o wyłączenie od rozpoznania sprawy sędziego sprawozdawcy. Z kolei art. 44¹ k.p.c. nie może stanowić alternatywnego rozwiązania wobec wyłączenia sędziego na zasadach ogólnych (*iudex suspectus*, art. 49 i nast. k.p.c.).

Jak podkreśla się w orzecznictwie wydanym na tle art. 37 k.p.k., który stanowi pierwowzór art. 44¹ k.p.c., instytucja przekazania sprawy nie powinna być nadużywana, ponieważ może to prowadzić do skutków odwrotnych od zamierzonych, osłabiając zaufanie nie tylko do danego sądu, lecz również do całego wymiaru sprawiedliwości (zob. postanowienia SN z 8 lutego 1994 r., III KO 6/94, OSNKW 1994, nr 3-4, poz. 20; z 21 stycznia 2003 r., III KO 59/02; z 25 listopada 2009 r., III KO 81/09, OSNKW 2010, nr 2, poz. 20). W orzecznictwie Sądu Najwyższego kształtującym się na tle art. 44¹ k.p.c. podkreślana jest możliwość odniesienia tego stanowiska także do postępowania cywilnego (por. m.in. post. SN z 5 marca 2020 r., IV CO 44/20; post. SN z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20; post. SN z 28 sierpnia 2020 r., V CO 142/20).

Z tych powodów należało odmówić przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu.

